УСЁ ВЫЗНАЧАНА АД ЖЫЦЦЯ

СЛУЖБА Ў АРМІІ МУЖЧЫНУ ПАТРЭБНА

Другое пытанне таксама датычылася ваеннай справы: у Аляксандра Лукашэнкі спыталі, як адрадзіць былы прэстыж службы ў арміі. Па словах кіраўніка дзяржавы, ён некалькі рэзка выказваецца на гэтую тэму, паколькі гэта яго як мужчыну — не толькі як Прэзідэнта, занадта чапляе. Беларускі лідар прывёў лічбу: амаль 80 % мужчын, якія трапляюць пад прызыў, атрымліваюць адтэрміноўкі. Прычыны розныя, аднак вынік адзін: значную колькасць ваеннаабавязаных не прызываюць.

«Гэта нармальна? Гэта ненармальна. Ведаеце, мы выміраем як клас, мы выміраем як мужыкі. Якой жанчыне патрэбны мужык, які не служыў? — задаўся пытаннем Прэзідэнт. — Вось я кажу: не дай бог, вайна, раздадзім зброю. Што яму зброю даваць, калі ён не ўмее ёй карыстацца? Таму вельмі сур'ёзна — гэта наша задача — на працягу гэтага года і наступнага паўгоддзя падумаем над тым, як зрабіць так, каб навучыць мужыка абараніць хоць бы сябе, сям'ю, не кажучы ўжо пра тое, што ён павінен радзіму абараняць».

Акрамя таго, сёння сітуацыя складваецца такім чынам, што прэстыж арміі значна пагаршаецца з-за асобных інцыдэнтаў, у сувязі з чым людзі пачынаюць асцерагацца. Прэзідэнт падкрэсліў: у нас добрая армія, не без рознага роду праблем, як у Печах, аднак падобнае было ва ўсе часы.

Беларускі лідар канстатаваў, што так не бывае, калі армія ваюе, удзельнічае ў вучэннях, а людзі не гінуць. У прыклад ён прывёў вучэнні ў Савецкім Саюзе, калі ў канцы 80-х гадоў загінула больш за 20 чалавек, хоць вучэнні былі вельмі перадавымі.

«Я гэта да чаго: нам яшчэ маліцца трэба, што бог нас беражэ, што мы ў арміі не нясем такіх страт, нават у мірны час. Але гэта не апраўданне падзеям у Печах», — адзначыў Прэзідэнт.

Акрамя таго, кіраўнік дзяржавы звярнуў увагу на адзінкавыя выпадкі дзедаўшчыны. Паводле слоў Аляксандра Лукашэнкі, у яго ад гэтага ўсё ўнутры пераварочваецца, паколькі падчас яго ўласнай службы такое было непрымальна. Ён падкрэсліў: калі ёсць дзедаўшчына, калі здзекуюцца з людзей, гэта ганьба арміі і гэта будзе выпальвацца гарачым жалезам.

«Не дай бог, калі гіне чалавек, не дай бог. Гэта ж ты яго гадаваў, а ён загінуў. Але на жаль, бывае ўсякае. І тое, што нам удалося зберагчы сваіх хлопцаў, сваіх вайскоўцаў, сваю краіну ад гэтых войнаў, трымаць на мінімуме гэтыя праблемы — гэта вялікае дасягненне», — сказаў беларускі лідар.

Ён адзначыў, што ўтойваць нічога не трэба, але лішні шум падымаць не варта, у сувязі з чым народ служыць не хоча, а хтосьці і баіцца. «Не трэба баяцца гэтага. Мы ад гэтага нікуды не сыдзем, наша такая доля, асабліва мужыкоў, Радзіму абараняць», — дадаў кіраўнік дзяржавы.

АД ГВАЛТУ ДА АЛКАГОЛЮ

Трэцяе пытанне датычылася законапраекта, прысвечанага супрацьдзеянню хатняму гвалту. Дакумент стаў даволі абмяркоўваемы ў грамадстве: у прыватнасці, у ім ёсць паняцце «эканамічны гвалт» (напрыклад, не даў дзіцяці грошай на кішэнныя выдаткі) ці сітуацыя, калі сужэнцы называюць сябе «партнёры», а не «муж і жонка».

Аляксандр Лукашэнка ёміста выказаўся з нагоды праекта закона — «бязглуздзіца поўная». «Гэта той выпадак, калі ў нас даручаюць распрацоўку праектаў законаў не тым, каму трэба. Я правяду паралель: зусім нядаўна мне давялося адмяніць вядомае рашэнне па продажы ноччу лікёра-гарэлачных вырабаў», — нагадаў ён. Беларускі лідар растлумачыў, што адбылося: ён пачаў разбірацца, хоць яму нават не паведамілі, што такое рашэнне прынята, раней кіраўнік дзяржавы катэгарычна забараніў падымаць гэтую тэму без яго ведама.

Раней гэта ўжо ўсё праходзілі: Аляксандр Лукашэнка нагадаў аб камсамольскіх вяселлях, калі на ўрачыстасці алкаголь разлівалі з чайнікаў, хоць былі прыняты адпаведныя законы.

«Скажыце, хто з нас не змог бы купіць у любы час ночы спіртное? Па званку, насілі, вазілі б, і тыя прадаўцы, якія ў крамах не павінны прадаваць, яны б адчынялі крамы і раздавалі гэтыя бутэлькі», — сказаў Прэзідэнт. Ён паставіў пытанне: няўжо нам гэта трэба — каб таксісты з багажнікаў па начах прадавалі спіртное?

І справа тут не ў бюджэце, хоць гэта таксама важна, сказаў Прэзідэнт. Гэтая тэма таксама закраналася ў размове з Уладзімірам Пуціным. Прэзідэнт Расіі расказаў, што беларускі алкаголь і цыгарэты карыстаюцца папулярнасцю на тэрыторыі яго краіны, аднак гэта адбываецца не з-за таннасці ўвозу і продажаў. Расіяне самі фурамі возяць гэтую прадукцыю з-за яе якасці, прыязджаюць у прыгранічныя гарады і купляюць.

Што датычыцца разбору сітуацыі з забаронай на продаж алкаголю, то Прэзідэнт адзначыў: міліцыя звярнулася ва ўрад, а ён рэкамендаваў правесці эксперымент. «Слухайце, які эксперымент? Эксперымент праводзяць, калі не ведаюць, што будзе на выхадзе, каб паспрабаваць, але мы ж ужо гэта спаўна паспрабавалі. Які эксперымент? Гэта бязглуздае рашэнне ўрада ў выглядзе эксперымента, ну, напэўна, каб дагадзіць міліцыі і гэтак далей. На што я папярэдзіў міліцыю», — падкрэсліў ён.

Кіраўнік дзяржавы іранічна прапанаваў у такім выпадку забараніць ездзіць на аўтамабілях, бо на дарогах гіне значная колькасць людзей. Відавочна, што — гэта іронія, вырашаць праблему трэба інакш.

Беларускі лідар падкрэсліў: распрацоўка законапраектаў — не справа міліцыі, яны могуць дапамагчы, параіць і пракансультаваць. Аднак гэтым павінны займацца профільныя органы, грамадскасць, урад, Адміністрацыя Прэзідэнта і іншыя.

Гэта датычыцца любога законапраекта — яго прыняцце залежыць толькі ад інтарэсаў народа і дзяржавы. Узяць хатні гвалт: паводзіны бацькоў «без цара ў галаве» ніякімі законамі не адрэгулюеш. Кіраўнік дзяржавы падкрэсліў: бачыш, што дзіцяці і блізка не трэба грошы паказваць, то не паказвай. Што да фізічнага ўздзеяння на дзяцей, то, паводле яго слоў, часам для некаторых можна дазволіць пляснуць рукой або нават рэменем. Пры гэтым Аляксандр Лукашэнка падкрэсліў: ён не прыхільнік таго, каб караць дзяцей, і падзяліўся ўласным досведам выхавання сыноў. Віктар, старэйшы сын, часам атрымліваў, а вось Мікалай, малодшы, — ніколі. «Ён гэтага не заслугоўвае, — сказаў беларускі лідар. — А сярэдні, Дзіма, ён ужо бачыў, як Віцю даставалася за справу, ён роўненька стаяў побач і ўжо не шкодзіў». Прэзідэнт сказаў, што магчымыя змены ў існуючыя дакументы, дырэктывы па супрацьдзеянні хатняму гвалту.

ДАПАМАГАЦЬ ТЫМ, ХТО МАЕ ПАТРЭБУ

Апошняе пытанне было прымеркавана да Дня настаўніка: якіх прынцыпаў выхавання прытрымліваецца Прэзідэнт як бацька школьніка?

Кіраўнік дзяржавы адзначыў, што пры выхаванні як атрымаецца: калі дзіця не разумее, то бацька можа жорстка сказаць. «Я ўсё ж такі Прэзідэнт, таму, напэўна, і дзеці ўлічваюць, што бацьку лепш не хваляваць, і калі ён так кажа — гэта ўжо закон. Таму я не ўзор у выхаванні дзяцей і не прыклад для пераймання. Ды і дзеці разумеюць, што бацьку падвесці нельга. Я вельмі рады, што яны не сталі залатой моладдзю, як модна цяпер казаць», — дадаў ён.

Паводле слоў беларускага лідара, напярэдадні навучальнага года старэйшыя сыны дапамагаюць навучальным установам, а малодшы сын дапамог некалькім дзясяткам дзяцей у набыцці школьных прыладаў і адзення. «Сабралі тое, што ён за лета зарабіў, старэйшыя яму крыху далі, я два месячныя аклады ў гэтую касу паклаў, мае хатнія патрошку сабралі — і пяцідзесяці чалавекам у школе аказалі дапамогу. Гэта яго выхаванне: калі ў цябе ёсць — дапамажы таму, хто мае патрэбу», — сказаў Аляксандр Лукашэнка.

Яшчэ кіраўнік дзяржавы выказаў меркаванне, што дзіця павінна не толькі добра вучыцца, але і мець захапленні, — няхай гэта будзе спорт, музыка або іншае мастацтва.

Уладзіслаў ЛУКАШЭВІЧ.

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Выстава

УСЯ ГІСТОРЫЯ НА ФОТА

У Палацы Незалежнасці адкрылася выстаўка «Спадчына Беларусі. Адноўленыя архітэктурныя каштоўнасці»

Фотапраект Аляксандра Аляксеева і Алега Лукашэвіча бачылі як мінчане на агароджы парку Чалюскінцаў, так і жыхары еўрапейскіх гарадоў. Пакалясіўшы па свеце, ён з'явіўся і ў Палацы Незалежнасці, каб яго госці маглі ацаніць усю прыгажосць айчыннай архітэктуры.

Падчас выстаўкі было прадстаўлена 18-е перавыданне кнігі-альбома «Спадчына Беларусі». За апошнія 14 гадоў ужо выйшла 46 500 яе паасобнікаў, што з'яўляецца рэкордам для нацыянальнага кнігавыдання сярод аналагічнай прадукцыі. Старажытныя храмы, палацы, замкі і сядзібы хаваюцца за вокладкай. Яны прадстаўляюць чытачу — а лепш сказаць гледачу — усю палітру архітэктурна-гістарычнай спадчыны. Дарэчы, гэта кніга прадстаўлена ў фондах найбуйнейшых бібліятэк свету, у прэстыжных універсітэтах, культурных і дыпламатычных установах. Яе маюць і вядомыя прыватныя калекцыянеры, сярод якіх каралева Вялікабрытаніі і Папа Рымскі.

На думку Алега Лукашэвіча, праект паказвае, наколькі велізарны крок зрабіла краіна за гады сваёй незалежнасці. Аўтар каментуе, што, напрыклад, яшчэ 15 гадоў таму Мірскі замак быў зусім у іншым стане. А зараз ён адноўлены, як і шэраг іншых будынкаў.

Аляксандр Аляксееў тлумачыць, што тэму спадчыны абралі нездарма. Прырода ўсюды прыгожая, у кожнай краіне. А людзей цікавіць самабытнасць нацыі, што яна стварае. Гэта відаць праз помнікі архітэктуры: магчыма ацаніць узровень навукі, культуры, замежных сувязяў. «Не ў кожнага ёсць час паехаць па Беларусі, а вось так хоць будзе прыадкрывацца наша спадчына», — лічаць аўтары праектаў, бо многія будынкі размешчаны ў рэгіёнах. Алег і Аляксандр адзначаюць, што акцэнт быў зроблены на мастацкае прадстаўленне нашай гісторыі і культуры. Аднак у аснове праекта ўсё ж такі ляжыць вялікая навукова-даследчая праца. Дапамагалі супрацоўнікі музеяў, архівы, гістарычная літаратура. Аўтары вывучалі гісторыю гэтых помнікаў і абіралі самае цікавае, што можа зачапіць і нацыянальнага, і замежнага гледача.

Адкрыццё выстаўкі наведалі міністры, дыпламаты і іншыя дзяржаўныя служачыя. Міністр культуры Беларусі Юрый Бондар адзначыў, што месца правядзення выстаўкі падкрэслівае тую ўвагу, якую ўдзяляе дзяржава пытанням захавання гісторыка-культурнай спадчыны. «Нам ёсць чым ганарыцца, таму што за 27 гадоў незалежнасці была праароблена каласальная праца. Мы гаворым заўсёды пра замкі ў Нясвіжы і Міры — гэта культурныя сімвалы Беларусі. Але ў той жа час сотні аб'ектаў прыведзены ў належны стан. І ў цяперашні час, калі нават разгледзець інвестыцыйную праграму ўрада, па якой забяспечана фінансаванне, рэстаўрацыйныя работы вядуцца на васьмі аб'ектах. Аб апошніх нашых работах вы можаце меркаваць, пабываўшы ў Косаве, Пружанах, сядзібе ў Свяцку...», — тлумачыць Юрый Бондар.

Надзея АНІСОВІЧ.

«Архівы — своеасаблівая машына часу...»

У Мінску абмеркавалі перспектывы развіцця архіўнай справы ва ўмовах лічбавізацыі

Як даведацца пра сваё паходжанне? Дзе знайсці біяграфічныя звесткі пра тую ці іншую знакамітую асобу? Ці можна паглядзець накіды знакамітых мастакоў? Адказы на гэтыя пытанні дапамогуць знайсці ў архівах. Сёння ў краіне адзначаецца дзень архівіста. З гэтай нагоды прадстаўнікі прафесіі абмеркавалі перспектывы развіцця сваёй справы.

— Перш за ўсё, што хацелася б адзначыць, — немагчыма ведаць гісторыю краіны, гісторыю і паходжанне свайго ўласнага роду без архіваў, — сцвярджае **першы намеснік дырэктара Дэпартамента па архівах і справаводстве Міністэрства юстыцыі Беларусі Вольга БІРУКОВА.** — Таму што менавіта архівы могуць даць дакладную і праверaную інфармацыю наконт усяго, што адбывалася на нашай зямлі на працягу многіх стагоддзяў. З кожным годам цікавасць да гісторыі ўзрастае. За дзесяць гадоў колькасць наведвальнікаў нашых архіваў павялічылася ўдвая.

Калі выстраіць усе паліцы з архіўнымі дакументамі ў адзін рад, даўжыня яго складзе больш за 200 кіламетраў. Беларускія архівы змяшчаюць больш за 13 мільёнаў дакументаў на друкаванай аснове, а таксама — фотаздымкі, кінастужкі, відэаматэрыялы, музычныя дакументы і іншае.

— Сёння адной з галоўных задач айчынных архівістаў з'яўляецца пераводдакументаў у электронны варыянт, — расказвае Вольга Уладзіміраўна. — Зараз ідзе работа па падрыхтоўцы нарматыўнага прававога акта, які будзе рэгламентаваць дзейнасць архіваў электронных дакументаў. Але гэта не значыць, што друкаваныя прападуць. Яны захаваюцца, але наведвальнікі будуць карыстацца электроннымі варыянтамі.

Дарэчы, гістарычныя дакументы Беларусі змяшчаюцца ў шасці рэспубліканскіх, дзевяці абласных і шаснаццаці занальных дзяржаўных архівах. Сёлета ўведзены ў строй новы будынак занальнага архіва ў Слуцку.

Алена КУШНОВА, намеснік дырэктара Нацыянальнага архіва Рэспублікі Беларусь, расказала, што яны праводзяць выстаўкі, прысвечаныя памятным датам. Цэнтральнай сёлета стала выстаўка да 100-годдзя з дня нараджэння Пятра Машэрава.

Падобныя выстаўкі ладзяць і ў Беларускім дзяржаўным архіве-музеі літаратуры і мастацтва.

— Адкрылася выстаўка «Сцежкамі жыцця Паўліны Мядзёлкі», — расказвае **дырэктар Ганна ЗАПАРТЫКА.** — Яна дае ўяўленне аб творчым шляху беларускай культурнай дзеячкі. Хоць наш архіў-музей і не з'яўляецца традыцыйным музеем, але ў перспектыве можа ім стаць. Бо ў нас захоўваюцца архіўныя звесткі аб цікавых гісторыях з жыцця беларускіх пісьменнікаў, мастакоў, кампазітараў і іншых. Дзе яшчэ можна паглядзець на арыгіналы рукапісу таго ці іншага пісьменніка? Толькі ў нас.

Маргарыта ГАЙДАРЖЫ.

«КАЛІ ВУЧАНЬ СПРАЧАЕЦЦА — ГЭТА СУПЕР!»

Фота Ганны ЗАНКАВІЧ.

Смартфон на ўроку — зусім не вораг, а памочнік.

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

— Якім павінен быць урок, каб ён прынёс задавальненне і настаўніку, і вучню? Па-першае, дынамічным, каб ні педагогу, ні дзецям не было сумна. Калі 45 хвілін праляцелі як адно імгненне — гэта для мяне вельмі важны паказчык, — разважае Дар'я Алегаўна. — У маладых настаўнікаў часта ўзнікаюць праблемы з дысцыплінай у класе, бо ўтрымаць увагу 20—25 вучняў, не маючы яшчэ пэўнага прафесійнага досведу, даволі складана. Крычаць на дзяцей бессэнсоўна — так аўтарытэт ты сабе не заробіш. А вось калі ўрок праходзіць у актыўным тэмпе, калі не ўзнікае аніякіх паўзаў, абсалютна ўсе ў класе ўцягнуты ў пошукі і дыялог, вось тады такіх складанасцяў не ўзнікае. Дваццаціхвілінны маналог настаўніка нікога і ніколі не зацікавіць. Да таго ж мы маем справу з пакаленнем візуалаў, таму трэба задзейнічаць і гукавы, і зрокавы рэсурсы.

Для мяне таксама **вельмі важна паказваць сувязь гісторыі, якую мы вывучаем, з сённяшнім днём.** Нават калі не атрымліваецца знайсці прамую сувязь з сабой, можна паспрабаваць уявіць сябе чалавекам той эпохі, які знаходзіцца ў канкрэтных умовах. Чаму нацысты так рабілі і чаму ім дазволілі так рабіць? Што адчувалі іх ахвяры? На ўроку абавязкова павінна быць месца эмпатыі — суперажыванню эмацыянальнаму стану іншага чалавека. Гісторыі я аддаю, у першую чаргу, выхаваўчую функцыю. Магчыма, мае вучні не ведаюць на памяць усе даты, затое яны разумеюць логіку падзей. Галоўнае ж пытанне, не што, дзе і калі адбылося, а чаму адбылося? Пры спробе даць усё вучні, насамрэч, не атрымліваюць нічога. А для таго каб у іх галаве насамрэч штосьці засталося, трэба не завучыць даты і паняцці, а зразумець гістарычны працэс. Людзі ж заўсёды кіруюцца аднымі і тымі ж прынцыпамі і матывамі. Таму калі зразумееш логіку аднаго гістарычнага працэсу, зможаш затым спраецыраваць свае веды і на іншы гістарычны працэс. Пры вывучэнні гісторыі трэба рухацца ад асобы да глабальных падзей. Вялікую падзею неабходна вывучаць праз лёс канкрэтнага чалавека. Кожнага, найперш, цікавіць гісторыя сваёй сям'і, свайго роду, сваёй краіны, а потым ужо свету, а не наадварот.

Калі вучань на ўроку спрачаецца са мной — гэта проста супер! Дыскусія — мара любога настаўніка гісторыі! Дыскутаваць магчыма, толькі калі ты вельмі добра падрыхтаваны і свабодна арыентуешся ў тэме. І калі такое адбываецца — для мяне гэта сапраўдная ўзнагарода.

НЕ ДАВЯРАЦЬ, А ПРАВЯРАЦЬ!

Бягучы навучальны год у прафесійнай кар'еры Дар'і ўжо шосты. Яшчэ будучы студэнткай Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка дзяўчына прыйшла ў 34-ю сталічную гімназію і стала працаваць тут на палову стаўкі, а потым сюды ж і размеркавалася. Сёння яна выкладае гісторыю амаль ва ўсіх класах: з шостага да адзінаццатага. Плюс у яе ёсць класнае кіраўніцтва, яна вядзе факультатыў па падрыхтоўцы да алімпіяды. Гэта вельмі сур'ёзная нагрузка ў плане падрыхтоўкі. Прызнаецца, што для таго каб распрацаваць цікавы ўрок, патрабуецца да дзвюх гадзін. Канешне, цяпер у яе ўжо ёсць пэўны банк цікавых тэкстаў, думак, выказванняў, плакатаў, карыкатур, фатаграфій, фільмаў і г. д., да якога яна прыбягае пры падрыхтоўцы, што крыху спрашчае задачу. Галоўнае правіла — твой урок павінен быць цікавы не толькі табе, а найперш, тваім вучням.

— Захапляльна, пазнавальна, карысна — менавіта такая паслядоўнасць павінна вытрымлівацца. Бо калі не будзе захапляльна, то не будзе ні пазнавальна, ні карысна, — падкрэслівае педагог. — Гісторыя развівае крытычнае мысленне адназначна.

Так, гісторыю шмат разоў перапісвалі, таму я тлумачу сваім вучням, што трэба крытычна ставіцца да таго, што ты чытаеш. Крыніц інфармацыі ці меркаванняў, поглядаў на тую ці іншую падзею павінна быць як мінімум дзве. Ні падручнік, ні тэлебачанне, ні газета, ні меркаванне настаўніка не з'яўляюцца адзінай крыніцай інфармацыі, тым больш абавязкова праўдзівай. І калі мы штосьці абмяркоўваем, то я заўсёды выслухоўваю меркаванні вучняў і, толькі калі трэба, агучваю сваю думку. На жаль, але гісторыя нікога не вучыць, і ніхто не выносіць з яе ўрокаў. Таму добра, калі ты хоць бы на імгненне задумаўся...

ПРАВІЛЫ, АГУЛЬНЫЯ ДЛЯ ЎСІХ

Настаўніца ўпэўнена, што смартфон на ўроку — зусім не вораг, а памочнік. Забараняць гаджэты сучасным дзецям абсалютна бессэнсоўна, лепш паставіць іх на службу сабе.

— У нашай гімназіі створаны ўмовы, якія проста грэх не выкарыстоўваць. Дзякуючы нашым шэфам — РУП «Белтэлекам» — ва ўсёй навучальнай установе ёсць Wi-Fi. І ў маім кабінеце ёсць усе тэхнічныя магчымасці для правядзення сучасных урокаў. А смартфоны дазваляюць мне вырашыць праблему раздрукоўкі матэрыялаў. Да таго ж дапамагаюць вучням знайсці ці праверыць тую ці іншую інфармацыю, — дзеліцца сваімі сакрэтамі педагог. — Канешне, за дзве хвіліны, як гэта было сёння, праверыць крыніцу інфармацыі немагчыма. Калі мы ўжо паглыбляемся ў пэўнае пытанне, то гэта як мінімум аднімае 20 хвілін урока. Старэйшым дзецям можна даць заданне на дом, а на ўроку ўжо адбываецца толькі абмеркаванне. Але абавязкова павінны быць устаноўлены агульныя правілы для ўсіх: калі ў настаўніка на ўроку раздаецца тэлефонны званок, і ён на яго адказвае, то не мае права патрабаваць ад дзяцей прытрымлівацца правілаў. Увогуле настаўнік — прыклад для вучняў ва ўсім. Калі я дазволю сабе знізіць планку і правесці звычайны ўрок, мне тут жа дадуць гэта зразумець. І на наступны ўрок прыйдуць дрэнна падрыхтаваныя.

У Дашы таксама былі настаўнікі, якія сталі для яе прыкладам і захапілі сваім прадметам. Дзесяць класаў яна заканчвала ў фізіка-матэматычным класе 46-й мінскай школы. Гісторыю ў яе выкладала дырэктар Ніна Міхайлаўна Каршунова (зараз яна працуе ў Мінскім гарадскім інстытуце развіцця адукацыі). Але ў 11-м класе Даша паступіла ў ліцэй № 2 на грамадазнаўчы профіль. Там запалены агеньчык падтрымаў выдатны настаўнік гісторыі Фёдар Васілевіч Радыёнаў, а ў педагагічным універсітэце — Аляксандр Аляксандравіч Карзюк.

— Універсітэцкі выкладчык забяспечыў мне ўпэўнены старт, — канстатуе дзяўчына. — Дзякуючы яго заняткам і асабістаму прыкладу я дакладна ведала, што і як трэба зрабіць, каб урок атрымаўся, і ўпэўнена заходзіла ў клас яшчэ на пачатку свайго прафесійнага шляху. Я заўсёды была выдатніцай і ліцэй скончыла з сярэбраным медалём, а калі паступіла ў педуніверсітэт, то, сустракаючы знаёмых, нярэдка чула: «Напэўна, дрэнна здала ЦТ?» Ад адной сваёй былой настаўніцы пачула: «Даша, ты ж была такая разумная таленавітая дзяўчынка, што здарылася?» Ды і бацькі разлічвалі, што я з улікам свайго матэматычнага складу розуму выберу больш прыбытковую прафесію. Цяпер мною ганарацца, асабліва радуецца маіх поспехам бабуля. Я першая ў нашай сям'і, хто атрымаў вышэйшую адукацыю. А мае матэматычныя мазгі мне вельмі ў жыцці дапамагаюць *(усміхаецца.* — **Аўт.**) Я сваім прыкладам спрабую разбурыць стэрэатып, што настаўніца — гэта гаротная загнаная жанчына, хачу даказаць, што на любым месцы можна быць паспяховым і табе будуць зайздросціць.

НОВАЯ ВЯРШЫНЯ І ВЫКЛІК

— Па прыродзе я канкурэнтны чалавек — вельмі люблю ўдзельнічаць у розных конкурсах. Калі мяне туды накіроўваюць, значыць, я прафесіянал у сваёй справе. Люблю публічнасць. Вось пісаць тэксты не люблю — лепш 50 разоў выступлю, — прызнаецца Дар'я. — Ніколі нікому не адмаўляю ў прафесійнай просьбе і згаджаюся на самыя розныя прапановы, усё новае — заўсёды цікава.

З гэтага года яшчэ і выкладаю ў педагагічным універсітэце — прапанавалі, і я, вядома, пагадзілася. Таксама вырашыла, што буду не толькі вучыць студэнтаў, але і вучыцца сама, таму паступіла ў завочную магістратуру. Мне вельмі цікава камунікаваць і з малодшымі школьнікамі, і са старэйшымі, і са студэнтамі. Да ўсіх трэба шукаць свой падыход, яны вельмі розныя, з рознымі адукацыйнымі запытамі. У малодшых дзяцей яшчэ вочы гараць! А са старэйшымі цікава дыскутаваць. Гэта адно з тлумачэнняў, чаму ў мяне такая нагрузка ў школе, — я проста не магу адмовіцца ад сваіх вучняў. Па якім прынцыпе выбраць клас, які перададуць іншаму настаўніку? Да таго ж такі крок дзеці расцэняць як здраду. А яшчэ ўпэўнена, што **калі ты адмаўляешся ад чагосьці ў 25 гадоў, то ў 35 гадоў табе гэта ўжо не прапануюць. Таму нельга ўпускаць свае магчымасці. Выкладчыцкая праца — новая вяршыня і новы выклік для мяне. Пакуль запатрабаваная, я жыву і адчуваю жыццё на ўсе 100 працэнтаў!**

Некаторыя з сяброў Дар'і ў сацыяльных сетках, якія сочаць за яе актыўным жыццём і замежнымі вандроўкамі, думаюць, што яна шмат зарабляе. І вельмі здзіўляюцца, калі даведваюцца, што тая працуе настаўніцай.

— Большая палова маіх паездак за мяжу — прафесійныя. Ты пішаш якую-небудзь навуковую работу ці матывацыйны ліст, каб прыняць удзел у міжнародных праграмах, семінарах ці школах. Трэба толькі не ленавацца, пад ляжачы камень вада не цячэ, — тлумачыць педагог. — Напрыклад, я даўно займаюся вывучэннем Халакосту. Цяпер захапілася медыяадукацыяй. Кожнае лета ўдзельнічаю ў гістарычнай вуснай экспедыцыі: мы збіраем успаміны сведак тых ці іншых падзей, запісваем іх на відэа, якое потым захоўваецца ў Беларускім архіве вуснай гісторыі. Усё робіцца выключна на валанцёрскіх умовах, але ж гэта страшэнна цікава. Сёлета, напрыклад, збіралі ўспаміны остарбайтараў і беларусаў, якія знаходзіліся на акупаванай тэрыторыі. І мае вучні, дарэчы, часта карыстаюцца пры падрыхтоўцы да ўрокаў сайтам архіва вуснай гісторыі.

Па-за школай наведваю, напэўна, мільён мерапрыемстваў. Адпачынак у гамаку на дачы — гэта на маё. У Мінску кожны вечар арганізуюцца сустрэчы з цікавымі людзьмі, бясплатныя лекцыі, майстар-класы, выстаўкі, канцэрты... Асабліва шмат мерапрыемстваў для гісторыкаў — матэматыкам і хімікам з гэтым пашанцавала менш (*смяецца.* — **Аўт.**). Сям'я, зразумела, таксама патрабуе ўвагі. Але можна сумясціць свае інтарэсы і абавязкі ды пайсці на цікавае мерапрыемства разам са сваімі роднымі.

Для Дар'і Касяковай прафесія настаўніка — найлепшы спосаб для самарэалізацыі. Выбіраючы паміж высокааплатнай працай і працай, якая прыносіць задавальненне, яна робіць выбар на карысць апошняй.

— Не ведаю, як складзецца далей жыццё, але пакуль я магу дазволіць сабе такую раскошу, як любімая работа, — дадае яна. — Упэўнена, што кожнае новае пакаленне лепшае за папярэдняе, хоць многія кажуць, што цяперашнія вучні не чытаюць, што ім нічога не цікава. А я лічу, што яны нашмат разумнейшыя за нас, і ў іх ёсць менавіта тыя навыкі, якія патрабуюцца ў сучасным свеце. Дзяцей нельга навучыць — настаўнік можа толькі паказаць ім усе магчымасці. Няма людзей, якія не хочуць даведвацца штосьці новае, але шмат таго, што захоўваецца ў нашай школе, на жаль, ужо атавізм. Усё, што дзеці вучаць, павінна быць для іх актуальным!

Надзея НІКАЛАЕВА.

(Поўны тэкст і фота шукайце на нашым сайце www.zviazda.by).